

ZPRACOVÁNÍ DŘEVA A VÝROBA HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ

**Vývoj kvalifikačních požadavků
ve skupinách příbuzných povolání**

ZPRACOVALA ING. ZUZANA DOUBRAVOVÁ

Praha 2007

OBSAH

Úvod.....	3
1. Vymezení okruhu povolání a jejich charakteristika v Integrovaném systému typových pozic.....	6
2. Profesní profily v dané oblasti a odpovídající obory vzdělání	8
3. Předpokládaný vývoj povolání ve směru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů.....	10
4. Zdůrazňovaná témata pro vzdělávání ve směru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů.....	12
Přílohy	16
Očekávaný vývoj v oblasti nábytkářství a čalounictví	16
Očekávaný vývoj v sektoru zpracování dřeva.....	21
Očekávaný vývoj v sektoru výroba hudebních nástrojů.....	27

Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů
Vývoj kvalifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání
Zpracovala: Ing. Zuzana Doubravová

Vydal © Národní ústav odborného vzdělávání
Praha 2007

Tisk a technická příprava: informační středisko odborného vzdělávání NÚOV

Úvod

Odborné vzdělávání plní kromě jiných funkcí i funkci kvalifikační. Má tedy za úkol vytvářet a rozvíjet takové rysy a vlastnosti žáků, které jsou nezbytné k tomu, aby mohli profesionálně vykonávat určité povolání. Jednou z hlavních podmínek účinnosti tohoto vzdělávání je správné vymezení povahy a obsahu způsobilostí, které mají žáci v průběhu vzdělávání získat.

Pro tvůrce programů odborného vzdělávání, pro pedagogy, sociální partnery ze sféry práce a rovněž i pro širokou veřejnost mají zásadní význam informace o trendech vývoje kvalifikací. Kvalifikační požadavky profesí se však vyvíjejí velmi rychle a je velmi obtížné pokusit se pro určitou oblast o seriózní odhad a popsat očekávání.

Sledování vývojových trendů ve skupinách příbuzných povolání je úkol, který je průběžně řešen (periodicky se opakuje) jako společný úkol 25 oborových skupin, které pracují při Národním ústavu odborného vzdělávání z pověření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

V oborové skupině 33 - Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů byl úkol řešen v roce 1998. Výsledkem byla dílčí studie, jejíž text je spolu s dalšími studii sledovaných skupin oborů dostupný na internetových stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání, www.nuov.cz.

S odstupem sedmi let dochází k první aktualizaci – pokusu o výhled pro další období. O vyjádření k trendům ve vývoji povolání v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů byli požádáni odborní experti – zástupci sféry práce v jednotlivých krajích České republiky, reprezentant Asociace českých nábytkářů, Střední průmyslové školy a Středního odborného učiliště nábytkářského v Rosicích, Střední odborné školy a Středního odborného učiliště Beroun-Hlinky a odborný specialista pro oblast výroby hudebních nástrojů v Kraslicích.

Na základě rozboru získaných expertních stanovisek jsme vytypovali témata pro odborné vzdělávání, která s ohledem na očekávaný vývoj povolání považujeme za nejzávažnější. Jsou jimi:

Evropská unie, cizí jazyky, etnická snášenlivost, analytické logické myšlení, informační technologie, etika podnikání, ústní a písemná komunikace, krizový management, aktualizace informací, ekologické myšlení, zodpovědnost za práci, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, metody výuky a zdravotní stav studentů.

V návaznosti na uvedené je možné uvést náměty, jak závažná témata prosazovat do vzdělávání ve studijních a učebních oborech sledované oblasti:

1./ Studijní obory

- Zařazovat a aktualizovat učivo vztahující se k Evropské unii.
- Sledovat ekonomický vývoj v ČR celkem, v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů, vliv zahraničí na ekonomiku ČR.
- Rozšířit výuku cizích jazyků o odbornou terminologii.
- Zařazovat informace o společenských zvyklostech, tradicích a formách jednání v různých zemích.
- Zařazovat učivo o etnické a rasové snášenlivosti a toleranci.
- Dbát na intelektuální a logický přístup studentů při řešení jednotlivých zadání.

- Propojovat všeobecné dovednosti práce s ICT s odbornými dovednostmi.
- Pracovat s informacemi, tzn. co a kde je hledat, jak získané informace zpracovat a využít.
- Zařazovat učivo o uplatňování etiky v podnikání.
- Dbát na formování kultivované ústní a písemné komunikace i grafického vyjádření.
- Zařazovat učivo o řešení krizových situací, tzv. krizového managementu.
- Do výuky zařazovat a průběžně aktualizovat informace o nových konstrukcích, materiálech, výrobních zařízeních a technologiích.
- Učivo doplňovat o nové poznatky z organizace výroby a marketingu.
- Podporovat a rozvíjet ekologické myšlení a jednání studentů při řešení praktických úkolů.
- Klást velký důraz na zodpovědnost za kvalitu své práce, případně práce v týmu, do výuky zařazovat nové poznatky kontroly kvality práce i výrobků.
- Zařazovat nové informace z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Uplatňovat metody podporující osvojování vědomostí a dovedností.
- V odborných předmětech zadávat praktické úkoly simulující praxi.
- Podporovat zahraniční stáže studentů, zejména u firem.
- Posilovat vědomí, že vzdělání je neukončený proces, který je nutno neustále doplňovat a rozvíjet.
- Připravovat pro případné studium na vysoké škole.
- Zařazovat a aktualizovat informace o možnostech jak nejlépe uspět na trhu práce.
- Klást důraz na pojetí tělesné výchovy, které by mělo charakter jak preventivní, tak následné péče o mladý organismus, zatěžovaný přemírou sedavého pohybu.

2./ Učební obory

- Zařazovat a aktualizovat základní učivo vztahující se k Evropské unii.
- Sledovat ekonomický vývoj v ČR, především v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů, vliv zahraničí na ekonomiku ČR.
- Rozšířit výuku cizího jazyka i o základy odborné terminologie.
- Zařazovat základní informace o společenských zvyklostech, tradicích a formách jednání v různých zemích.
- Zařazovat učivo o etnické a rasové snášenlivosti a toleranci.
- Dbát na intelektuální a logický přístup studentů při řešení jednotlivých zadání.
- Pracovat s informacemi, co a kde hledat, jak získané informace nejlépe využít.
- Zařazovat učivo o uplatňování etiky v podnikání.
- Dbát na formování kultivované ústní a písemné komunikace i základů grafického vyjádření.
- Zařazovat základní učivo o řešení krizových situací, tzv. krizového managementu.
- Do výuky zařazovat a průběžně aktualizovat informace o nových konstrukcích, materiálech, výrobních zařízeních a technologiích.
- Podporovat a rozvíjet ekologické myšlení a jednání studentů při řešení praktických úkolů.
- Klást velký důraz na zodpovědnost za kvalitu své práce, případně práce v týmu.
- Dodržovat a průběžně aktualizovat metody a způsoby zjišťování kvality.
- Zařazovat a aktualizovat poznatky z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, simulovat některé konkrétní případy.
- Uplatňovat metody podporující osvojování vědomostí a dovedností.
- V odborných předmětech zadávat praktické úkoly simulující praxi.
- Podporovat stáže studentů ve výrobních firmách.
- Podporovat a posilovat motivaci k rozšiřování znalostí a dovedností dalším studiem v rámci celoživotního vzdělávání.

- Motivovat k získání další kvalifikace nebo certifikátu.
- Zařazovat a aktualizovat informace o možnostech jak nejlépe uspět na trhu práce.
- Klást důraz na pojetí tělesné výchovy, které by mělo charakter jak preventivní, tak následné péče o mladý organismus, zatěžovaný přemírou sedavého pohybu.

Předpokládaný vývoj povolání v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů a náměty pro vzdělávání jsou obsahem kapitol 3. a 4. Uvedené závěry jsou vytvořeny na základě rozborů získaných expertních stanovisek.

Sektorovou studii předkládáme sociálním partnerům, vyučujícím odborných škol a veřejnosti k využití a k diskusi.

1. Vymezení okruhu povolání a jejich charakteristika v Integrovaném systému typových pozic

Tvůrci programů odborného vzdělávání vycházejí při své práci rovněž z nové soustavy povolání a typových pozic **Integrovaného systému typových pozic (dále ISTP)**, na internetu – www.istp.cz, jež vychází z aktuální situace na trhu práce a současně je provázána se vzdělávací soustavou ČR. Jednotlivé typové pozice jsou v ISTP z různých hledisek obsáhle popsány.

Jedním z výsledků práce na ISTP je průběžně aktualizovaný systém informací o povoláních a typových pozicích, přičemž významnou roli mají také reprezentanti všech významných sociálních partnerů, zejména ze zaměstnavatelské sféry.

V ISTP sektor Výroba a provoz obsahuje mimo jiné i obor činnosti *zpracování dřeva*. Typové pozice jsou seřazeny podle dosaženého vzdělání. Pro analýzu pracovních pozic z hlediska požadovaných kompetencí je pozornost zaměřena na pozice vyžadující:

- úplné střední odborné vzdělání
- střední odborné vzdělání

Povolání vyžadující **úplné střední odborné vzdělání** a odpovídající typové pozice:

Dřevařský technik

- Dřevařský technik dispečer
- Dřevařský technik kontrolor jakosti
- Dřevařský technik mistr
- Dřevařský technik normovač
- Dřevařský technik technolog

Technik výroby hudebních nástrojů

- Technik výroby hudebních nástrojů dispečer
- Technik výroby hudebních nástrojů kontrolor jakosti
- Technik výroby hudebních nástrojů mistr
- Technik výroby hudebních nástrojů normovač
- Technik výroby hudebních nástrojů technolog

Povolání vyžadující **střední odborné vzdělání** a odpovídající typové pozice:

Čalouník a dekoratér

Dřevař

- Mechanik výroby aglomerovaných materiálů
- Překližkář
- Výrobce dřevařských polotovarů

Košíkář a pletař

Mechanik akordeonů a foukacích harmonik

Mechanik dechových a bicích hudebních nástrojů

Mechanik klávesových hudebních nástrojů

Mechanik strunných hudebních nástrojů

Truhlář

- Bednář a obalář
- Dřevomodelář
- Podkladovač
- Pozlacovač
- Rámař
- Stavební truhlář
- Truhlář nábytkář

Výrobce dřevěných předmětů

- Kartáčník
- Výrobce dřevěných a bižuterních předmětů
- Výrobce kuřáckých potřeb
- Výrobce sportovních potřeb
- Výrobce školních a kancelářských potřeb
- Výrobce zápalek

2. Profesní profily v dané oblasti a odpovídající obory vzdělání

Ze soustavy povolání vyplývá potřebnost konkrétních kvalifikací. Kvalifikační požadavky ze sféry práce pro jedno nebo více povolání popisují **profesní profily**. Vytvářené profesní profily by měly respektovat určitou základní rovnováhu mezi požadavky sféry výkonu práce a možnostmi programů odborného vzdělávání.

Každý profesní profil by měl být jedním ze zdrojů informací pro existenci oboru vzdělání a následně pro tvorbu rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné vzdělávání, který se následně stane závazným východiskem pro vytvoření jednotlivých školních vzdělávacích programů.

Profesní profily mají významnou roli rovněž i při tvorbě a naplňování nové soustavy oborů vzdělání. Návrh soustavy je pojat tak, že základním kritériem existence určitého oboru vzdělání je potřebnost kvalifikace popsané profesním profilem. Tím se profesní profily dále posouvají směrem do pozice, kdy budou koncipovány a pojímány jako prvky národního systému kvalifikací. V něm by měly mít klíčový význam nejen ve vztahu k systému počátečního odborného vzdělávání, ale i vzhledem k dalšímu odbornému vzdělávání.

Dlouhodobý proces tvorby transparentního národního systému kvalifikací, který by podporoval rozvoj celoživotního učení by mohlo být společnou odpovědí sféry vzdělávání i výkonu práce na potřebu, která je indikována jako průřezová celosvětově.

Pro oblast zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů byly dosud vypracovány a projednány uvedené profesní profily:

3356H Truhlář

3359H Čalouník

3355H Rámař-pozlacovač

3354H Mechanik hudebních nástrojů

3342M Nábytkářská a dřevařská výroba

3343M Výroba hudebních nástrojů

3341L Operátor dřevařské a nábytkářské výroby

Profesnímu profilu 3356H Truhlář odpovídá navržený obor vzdělání 3356H/01 Truhlář. Pro obor *truhlář* byl vytvořen rámcový vzdělávací program, který je v současnosti předmětem ověřování.

Profesnímu profilu 3359H Čalouník odpovídá navržený obor vzdělání 3359H/01 Čalouník. Pro obor *čalouník* byl vytvořen rámcový vzdělávací program, který je v současnosti předmětem ověřování.

Profesnímu profilu 3355H Rámař-pozlacovač odpovídá navržený obor vzdělání 3355H/01 Rámař-pozlacovač.

Profesnímu profilu 3354H Mechanik hudebních nástrojů odpovídá navržený obor vzdělání 3354H/01 Mechanik hudebních nástrojů. Pro obor 3354H/01 Mechanik hudebních nástrojů se v současné době rámcový vzdělávací program vytváří.

Profesnímu profilu 3342M Nábytkářská a dřevařská výroba odpovídá navržený obor vzdělání 3342M/01 Nábytkářská a dřevařská výroba. Pro obor 3342M/01 Nábytkářská a dřevařská výroba byl vytvořen rámcový vzdělávací program, který je připraven k ověřování.

Profesnímu profilu 3343M Výroba hudebních nástrojů odpovídá navržený obor vzdělání 3343M/01 Výroba hudebních nástrojů. Pro obor 3343M/01 Výroba hudebních nástrojů se v současné době rámcový vzdělávací program vytváří.

Profesnímu profilu 3341L Operátor dřevařské a nábytkářské výroby odpovídá navržený obor vzdělání 3341L/01 Operátor dřevařské a nábytkářské výroby.

3. Předpokládaný vývoj povolání ve směru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů

Vstup České republiky do Evropské unie je významný moment, který přináší celou řadu změn a úprav na nejrůznějších úrovních. Má vliv na jednotlivce i firmy a samozřejmě stranou nesmí zůstat vzdělávání, do jehož programů se musí tyto změny promítnout a zakomponovat. Budou-li absolventi dobře připraveni, znamená to pro ně lepší uplatnění na trhu práce nejen v České republice, ale i v rámci Evropské unie. Připraveny by ale měly být i výrobní firmy, neboť i ty mohou nejen zaměstnávat cizince, ale i sami mohou pronikat na zahraniční trhy a podnikat v zahraničí.

Podle zprávy MPO je současný vývoj české ekonomiky, která není tak silná jako ekonomika původních zemí EU, soustavně a v narůstající míře ovlivňován rostoucími náklady na suroviny a energie, ale také na ochranu životního prostředí a s tím spojené náklady na zavádění BAT technik, na nově připravovanou legislativu REACH, náklady vyvolávanými na zabezpečení sociálního smíru, na rozšiřující se certifikace, na obranu proti padělkům a další. Řešení je především v důrazu na **zavádění a uplatňování nejnovějších technik, technologií a materiálů, v zavádění inovací, výrobků s vyšší a vysokou přidanou hodnotou, v bezchybné kvalitě hotových výrobků, v urychleném uplatňování všech smysluplných poznatků z organizace a marketingu, ale také ve funkční a plně srozumitelné a jednoduché legislativě, ve flexibilních podpůrných programech státu a v neposlední řadě ve vysoce kvalifikovaných lidech.**

V oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů se můžeme setkat se všemi formami podnikání. To znamená, že na pracovníky jsou kladeny různé požadavky ve škále od „univerzálního všeuměla devatera řemesel“ až po „zaškoleného neodborníka“ jedné výrobní operace, což je dnes rozšířená praxe zaměstnávání „sezónních dělníků“, většinou zahraničních, kteří jsou zaučení pouze na jeden pracovní úkon. Teoreticky by se pak mohl zpracovat pro každou firmu jiný vzdělávací program, který by vycházel z jejich specifických podmínek a požadavků, což by bylo pravděpodobně ideální, ale v praxi složitě proveditelné. Nabízí se možnost realizovat tento záměr formou zkráceného studia nebo rekvalifikace.

Trend různorodosti struktury podnikání ve sledovaném sektoru zůstane, tj. od samostatně výdělečně činných řemeslníků přes malé a menší firmy, výrobní družstva, akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, až po velké firmy se zahraniční kapitálovou účastí, nebo firmy zahraničního vlastníka.

Z uvedených skutečností vyplývají požadavky na výkon pracovních činností:

- Řemeslník samostatně výdělečně činný – odborné kompetence (znalosti a dovednosti), orientace v základních právních předpisech týkajících se podnikání, logistice, uzavírání smluv apod. pro tuzemský i zahraniční svět práce.
- Dělnické profese – odborné kompetence (znalosti a dovednosti), schopnost pracovat v mezinárodním týmu, adaptabilita, vysoká odpovědnost za kvalitu své práce.
- Malá a menší firma – schopnost zvládnout kumulaci činností z několika pracovních oblastí (převážně z ekonomických důvodů), např. z oblasti logistiky, přípravy a řízení výroby, obchodní činnosti, ekonomiky firmy (většinou mimo účetnictví) a personalistiky.
- Velká firma – odborné kompetence pro jednotlivé specializované profese (znalosti a dovednosti), důraz na přípravu výroby apod.

- Pracovník obsluhující stroje řízené počítačem – tzv. „operátor“ ve výrobě – odborné kompetence, znalost operačních systémů, znalost výrobních zařízení tohoto typu a práce s nimi.

Hlavní faktory ovlivňující vývoj

- Suroviny a materiálová základna. Důsledné dokladování původu suroviny, zejména u dřeva, tj. že nepochází z nelegálně pokácených oblastí, ekologicky chráněných území v tuzemsku i ve světě, že nepatří mezi chráněné druhy, že není z oblastí deštných pralesů apod. U ostatních materiálů důsledné prosazování takových výrobků, které neohrožují zdraví.
- Používání informačních technologií uvnitř i vně podniku, vyhledávání nových informací a technické a ekonomické využití přesného zpracování dat.
- Komunikační schopnosti, řešení krizových situací, správné formulování zadávaných úkolů, obhajování, prosazování a předkládání navrhovaného řešení.
- Seznamování se s technickými novinkami v oboru, sledování nových trendů v oblasti konstrukcí, designu, materiálů, výrobních zařízení a technologií.
- Důsledné dodržování zásad ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, přijímání předběžných a následných opatření, hodnocení a analyzování.
- Firemní příslušnost, hrdost a zodpovědnost za jednání uvnitř i vně firmy, ekonomické a šetrné hospodaření s majetkem firmy.
- Právní následky jednání jednotlivce, firmy, osobní odpovědnost, etické jednání a podnikání.
- Ekologické myšlení a jednání.
- Práce v mezinárodním týmu, komunikace v cizím jazyce, etnická snášenlivost.
- Sebezdokonalování se v rámci celoživotního vzdělávání, kariérní růst.

4. Zdůrazňovaná témata pro vzdělávání ve směru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů

Evropská unie

Situace

Česká republika přejímá legislativu Evropské unie, část českého právního systému je již s Evropskou unií sjednocen. Pro podnikovou sféru bude mít význam i řada předpisů a zvyklostí, které nejsou bezprostřední součástí přejímaného práva. Přibližování k Evropské unii bude pokračovat a v české legislativě i v podnikovém přístupu ke společnému trhu budou probíhat další změny.

Náměty

Zařazovat a aktualizovat učivo vztahující se k Evropské unii.

Sledovat ekonomický vývoj v ČR celkem, v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů, vliv zahraničí na ekonomiku ČR.

Cizí jazyky

Situace

V profesích daného sektoru se vyžadují jazykové znalosti k dorozumění v situacích každodenního osobního a pracovního života, tedy jazykové znalosti včetně odborné terminologie a terminologie z oblasti informačních technologií.

Náměty

Rozšířit výuku cizích jazyků o odbornou terminologii.

Zařazovat informace o společenských zvyklostech, tradicích a formách jednání v různých zemích.

Podporovat zahraniční stáže studentů, zejména u firem.

Etnická snášenlivost

Situace

Zpracovatelé dřeva a výrobci hudebních nástrojů se při své práci setkávají a budou stále více setkávat s příslušníky jiných etnik, a to i domácích, především romských. Studenti se budou nadále střetávat s rozporem mezi osobní a sdělenou zkušeností na jedné straně a oficiální propagandou, která je příliš jednostranná a váhá pojmenovat hlavní kořeny problémů.

Náměty

Zařazovat učivo o etnické a rasové snášenlivosti a toleranci.

Analytické logické myšlení

Situace

Celosvětový trend automatizace analytických a rozhodovacích procesů a rozvoj výpočetní techniky svádí k rozšiřování formalizovaných postupů a následně k potlačování analytického logického myšlení jednotlivce. Ve výuce dle vzdělávacích programů směru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů je však nutné učivo probírat neformalizovaně a v úzkém vztahu

k odborné praxi. Ve sledovaném výrobním sektoru stále rostou nároky na intelektuální a logický přístup k řešeným úlohám, neboť mnohé pracovní pozice vyžadují schopnost kvalitního analytického logického myšlení pro nacházení optimálních řešení jednotlivých problémů.

Náměty

Dbát na intelektuální a logický přístup studentů při řešení jednotlivých zadání.

Informační technologie

Situace

V profesích sledované výrobní oblasti se kloubí odborné znalosti se znalostmi informačních a komunikačních technologií (např. konstrukční a technologická příprava výroby, obsluha výrobních zařízení, řízení výrobních úseků a procesů aj.). Vyžaduje se samostatná a aktivní práce a tudíž i práce s informacemi českými i zahraničními – práce na internetu.

Náměty

Propojovat všeobecné dovednosti práce s ICT s odbornými dovednostmi.

Pracovat s informacemi, tzn. co a kde je hledat, jak získané informace zpracovat a využít.

V odborných předmětech zadávat praktické úkoly simulující praxi.

Etika podnikání

Situace

Reálná podnikatelská praxe nepostupuje vždy podle etických pravidel a dříve nebo později se pracovníci sektoru zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů dostávají do situace, kdy vidí, že v jejich okolí se nepostupuje legálně a že mnohdy mohou být do nelegálního jednání sami i vmanipulováni.

Vznikají stále nové formy hospodářské kriminality a patrně jejich menší a méně nápadné formy budou nadále přetrvávat.

Náměty

Zařazovat učivo o uplatňování etiky v podnikání.

Ústní a písemná komunikace

Situace

Pro výkon povolání v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů je vyžadována vysoká kultivovanost ústního i písemného projevu.

Neustále se posiluje potřeba přímého kontaktu se zákazníkem a snaha získat jeho důvěru.

Je třeba mít na zřeteli, že pokračuje degradace českého jazyka mj. ve dvou směrech:

- vulgarizace jazyka vydávaná za zlidovění
- kopírování cizích jazyků přehnaným zaváděním cizích slov a přebíráním větných vazeb.

Náměty

Dbát na formování kultivované ústní a písemné komunikace i grafického vyjádření.

Krizový management

Situace

Při výkonu povolání daného sektoru se pracovníci dostávají i do napjatých, případně konfliktních a krizových situací, které musejí řešit. To vyžaduje jejich psychickou odolnost a schopnost zvládat stresové situace.

Náměty

Zařazovat učivo o řešení krizových situací, tzv. krizového managementu.

Aktualizace informací

Situace

Pro výkon povolání v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů je vyžadována vysoká úroveň odborných znalostí a dovedností, s čímž neodmyslitelně souvisí potřeba – nutnost průběžné aktualizace informací.

Náměty

Do výuky zařazovat a průběžně aktualizovat informace o nových konstrukcích, materiálech, výrobních zařízeních a technologiích.

Učivo doplňovat o nové poznatky z organizace výroby a marketingu.

Zařazovat nové poznatky kontroly kvality práce i výrobků.

Zařazovat nové informace z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Zařazovat a aktualizovat informace o možnostech jak nejlépe uspět na trhu práce.

Ekologické myšlení

Situace

Při výkonu povolání ve sledovaném sektoru je kladen velký důraz na ekologické myšlení a jednání, což vyžaduje úctu k živé i neživé přírodě, k ochraně a zlepšování přírodního a ostatního životního prostředí a chápání globálních problémů světa.

Náměty

Podporovat a rozvíjet ekologické myšlení a jednání studentů při řešení praktických úkolů.

Zodpovědnost za práci

Situace

Při výkonu povolání v oblasti zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů je kladen velký důraz na zodpovědnost za kvalitu práce a výrobků. Je nutné chápat kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména jednotlivce a podniku, dodržovat stanovené normy (standards) a předpisy související se systémem řízení jakosti zavedeným na pracovišti, dbát na zabezpečování parametrů (standardů) kvality procesů a výrobků, zohledňovat požadavky zákazníka.

Náměty

Při výuce klást velký důraz na zodpovědnost za kvalitu své práce, případně práce v týmu, rovněž tak za kvalitu výrobků.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Situace

Při výkonu povolání ve sledovaném výrobním odvětví je nutné chápat bezpečnost práce jako součást péče o zdraví své a spolupracovníků (i zákazníků) i jako součást řízení jakosti a jednu

z podmínek pro získání či udržení certifikátu podle příslušných norem. Je třeba dodržovat příslušné právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany, hygienické předpisy a zásady. Důraz je rovněž potřebné klást na používání osobních ochranných pracovních prostředků podle platných předpisů pro jednotlivé činnosti. Je nutné se spolupodílet na vytváření bezpečného pracovního prostředí, dbát na používání pracovních nástrojů, pomůcek a technického vybavení odpovídajícího bezpečnostním a protipožárním předpisům. Je potřeba umět uplatňovat oprávněné nároky týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či případném pracovním úrazu.

Náměty

Zařazovat a aktualizovat poznatky z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, simulovat některé konkrétní případy.

Metody výuky

Situace

Praxe klade velký důraz na skutečné dovednosti. Zaměstnavatelé místo termínů kurz a školení používají více termínů trénink dovedností.

Náměty

Uplatňovat metody podporující osvojování vědomostí a dovedností.

V odborných předmětech zadávat praktické úkoly simulující praxi.

Posilovat vědomí, že vzdělání je neukončený proces, který je nutno neustále doplňovat a rozvíjet (tzv. celoživotní vzdělávání).

Zdravotní stav studentů

Situace

Při výkonu povolání ve sledované oblasti je vyžadována vybavenost znalostmi a dovednostmi potřebnými k preventivní a aktivní péči o zdraví a bezpečnost – chování a postoje ke zdravému způsobu života a celoživotní odpovědnosti za své zdraví.

Náměty

Klást důraz na pojetí tělesné výchovy, které by mělo charakter jak preventivní, tak následné péče o mladý organismus, zatěžovaný přemírou sedavého zaměstnání.

Přílohy

OČEKÁVANÝ VÝVOJ V OBLASTI NÁBYTKÁŘSTVÍ A ČALOUNICTVÍ

Ing. Jiří Růžička, Návrhy nábytku a interiérů, Praha
člen Asociace českých nábytkářů
středoškolský profesor odborných předmětů

Na obor nábytkářství a čalounictví (dále jen nábytkářství) lze pohlížet z hlediska odborného vzdělávání jako na technickou záležitost nebo jako na proces >návrh – výroba – obchod – spotřeba <. Lze jej akcentovat a hodnotit z různých úhlů, při jakékoli snaze o novelizace je však třeba znalost, obezřetnost a zodpovědnost.

Nábytek má mezi spotřebním zbožím poměrně výjimečné postavení v tom, že výrazně spoluvytváří naše nejbližší životní i pracovní prostředí. Přestože přes „filtr“ designu prochází každé zboží, se kterým člověk přichází do styku, u nábytku se navíc jedná o využití dřeva jako přírodního materiálu a dalších materiálů s dekorativní funkcí. Bezprostřední působení nábytku na psychickou i fyzickou stránku člověka dává specifický charakter tomuto oboru.

Nepostrádá přitom technický rozměr řešení při návrhu, přípravě výroby, samotné výrobě a distribuci. Předpokládá však nadstavbu estetického citění a vztahu k oboru, který na rozdíl od prudce se rozvíjejících informačních technologií má spíše rozměr vazby na historii a tradice, rozvoj kultury bydlení a práce. Souvisí rovněž s vývojem ve stavebnictví (vztahy člověk – nábytek – prostor).

Tematické plány škol v daném oboru s tímto profilem vždy počítaly a přestože na obor nejsou talentové zkoušky a je považován za spíše technický, rozvoj složky estetického citění je akceptován. Vývojové trendy nenaznačují ústup z těchto potřeb.

Z hlediska terminologie se přikláním u středního školství k termínu student a studium proti pojmu žák a učení, vzhledem k potřebám tvůrčího a analytického přístupu k řešení problematiky jak u technické složky, tak u její nadstavby.

Profesionální architektura a design, stojící na samém počátku před výrobou, vyžaduje vysokoškolské vzdělání a zkušenosti. Zpracování návrhů do realizační podoby z úrovně středního vzdělání však předpokládá porozumění záměrům architektonického řešení a spoluvytváření průmyslového návrhu tak, aby v rámci realizačních podmínek a ekonomických potřeb vznikl produkt s optimalizovaným souborem parametrů.

Kvalitní prvotní návrh následovaný dalšími kroky s kvalitativními chybami nevede k cíli.

Totéž lze říci i obráceně. Jedná se o procesní řetězec s parametry podle nejslabšího článku. Řešení nového produktu (zejména pro opakovanou výrobu) vyžaduje značné znalosti a zkušenosti. Limity v oblasti techniky, technologie, materiálu a ekonomiky nejsou to jediné, co je třeba v celém průběhu přípravy výroby i ve výrobě samé řešit.

Uvedené problémy se týkají návrhu produktu a jeho výroby jako tvorby nových hodnot.

Obchod (se stejným produktem) má však problémy zcela jiné a lze pouze sledovat některé styčné body.

Úlohu prodeje nelze v žádném případě podceňovat – produkt, který nedokáže prodat, nemůže být ani vyroben. Jiná otázka je slučování těchto oblastí v rámci jednoho studijního oboru.

Po roce 1989 nastal v nábytkářství výrazný obrat v trendech výroby a obchodu i nástrojů působení na kvalitu produktu. Stále převyšující poptávka nad nabídkou se překlápila do opačných pozic. Vše způsobil zejména vznik soukromého sektoru a legislativně ekonomické podmínky pro vzestup objemu importů. Výrazně se rozšířila i cenová a kvalitativní škála nabízeného nábytku.

Předchozí stav vynucování určitého stupně kvality direktivním působením norem, předvýrobním i opakovaným povinným hodnocením ve zkušebně (v jedné době i komisionálním hodnocením designu), byl nahrazen trochu rizikovým, ale volnějším výběrem produktu zákazníkem, který přes cenu rozhoduje o sortimentu, množství, životaschopnosti a prodejnosti výrobku. Značnou úlohu zde převzala zodpovědnost prodejce, možnosti reklamací, po prodejní servis atd. Legislativa upravuje pouze některé parametry.

Není předpoklad, že by se trend převyšující nabídky nad poptávkou změnil. Pro zákazníka je vždy dobré, má-li si z čeho vybrat. Objem nabídky ale není vše a tak přes množství nabízeného zboží může nadále zůstat výběr problémem. Tak, jak si zákazník postupně zvyká na odlišný charakter dováženého zboží, rozvíjí se i marketing a lze předpokládat trend postupné konsolidace trhu s přibývajícím zkušenostmi prodejců.

Náhlé zvětšení významu a potřeb obchodu s většími zisky proti rozkolísané výrobní sféře znamenal i pohyb řady pracovníků v nábytkářství. Přestalo se jednat o pouhý odbyt výrobků, ale o skutečný prodej s marketingem a rozvojem spektra služeb zákazníkům.

Celý proces byl poznamenán rozpadem, někdy i likvidací velkých výrobních podniků. Tento trend bohužel pokračuje dodnes (loni např. skončila INTEA Třešť, letos JOSPO a Jitona Prachatice). Je otázka, jak dlouho bude tento trend pokračovat a zda budou schopny menší soukromé firmy cenově konkurovat dovozům. O příčinách špatného stavu výrobní oblasti lze pouze spekulovat (je jich více), jisté je, že jakousi očistou zřejmě projít musela. Ztráty však existují (zejména odchod řady zkušených pracovníků a některých tradic a značek) a jsou nevratné. Naději dávají některé výrobní firmy, které se drží a budou snad základem průmyslu budovaného v nových a dosud neustálených podmínkách.

Pro oblast středního školství v oboru nábytkářství z předchozího vyplývají podstatné závěry:

- 1) Možnosti uplatnění absolventů v technických oborech výrobní sféry se z hlediska množství snižují.
- 2) Nároky na kvalitu a penzum odborných znalostí se nesnižují, ale naopak porostou s rozvojem vědy a techniky i vývojem kultury bydlení. Větší imperativ budou mít i ekonomické nástroje a ekologie.
- 3) Jako oblast nadstavby působí prudký rozvoj výpočetní techniky a informačních technologií, které „prorůstají“ řadou činností od zpracování návrhu, technické přípravy výroby, vlastní výroby (CAD – CAM systémy) až po využití v oblasti distribuce a služeb pro zákazníka.
- 4) Vstup do EU znamenal jednak harmonizaci některých norem a průmět jejich změn do parametrů nábytku a jeho výroby.
- 5) Rozšíření trhu práce (zatím částečné) vyvolává perspektivní potřebu jazykového vybavení absolventů.

Lze důvodně předpokládat, že uvedené body budou hlavními trendy pro období nejbližších let.

Otázkou zůstává rozšíření výuky marketingu a obchodu pro technický obor. Obecné znalosti o zákonitostech a formách distribuce produktu by učební plány obsahovat měly. Podrobnější studium této oblasti na úkor technické složky však není racionální.

Ze zkušenosti vyplývá, že oblast obchodu vyžaduje cosi jiného – zájem o tento druh práce a „obchodní talent“, který nelze pouze nastudovat. V praxi to vypadá tak, že mladí pracovníci marketingu a obchodu mají klasické ekonomicko-obchodní vzdělání a jejich vztah k prodávanému produktu je volnější. Nejsou nikterak výjimečné případy, kdy nábytek prodává i absolvent školy zcela jiného technického zaměření. Odborné znalosti pro danou komoditu v dostatečném rozsahu získají brzy praxí – nemusejí být tak hluboké jako u technické profese nábytkářství.

V případě obchodních firem s komoditou nábytek tedy nelze přímo hovořit jako o součásti nábytkářství, ale spíše o obchodu jako oboru.

Jiná je situace u firem, které nemají za cíl pouze nákup zboží za účelem dalšího prodeje, ale zabývají se i návrhy interiérů, zadáváním zakázek do výroby, zajištěním montáže a dalších služeb. Jedná se jak o individuální zakázky interiérových zařízení, tak o vybavení bytů (např. kuchyňský nábytek a vestavěné skříně). Zde znalosti pracovníků (často kumulovaných funkcí) musí být hlubší i v technické oblasti. Toto je mimo výrobní sféru další oblast možného uplatnění absolventů oboru nábytkářství.

Pokud by měl být vymezen okruh činností v samotné výrobní sféře, z hlediska uplatnění absolventů k výrazným změnám nedochází. Jde zejména o známé oblasti:

A/ TECHNIKY

- technicko-organizační rozvoj (nové stroje, zařízení, přípravky, nové technologie)
- vývoj výrobků
- normalizace a měření
- zkušebnictví
- technickoekonomické informace
- aplikovaný výzkum

B/ VÝROBY

- technická příprava výroby (konstrukční a technologická)
- výrobní dispečink
- řízení a kontrola jakosti
- střední vedoucí funkce na výrobních úsecích

C/ OBCHODU

- logistika
- odbyt tuzemský
- odbyt zahraniční
- propagace
- podnikové značkové prodejny

Uvedený přehled oblastí a funkčních míst se samozřejmě týká větších firem se sériovou až hromadnou výrobou. Funkční místa jsou charakterizována velkou mírou specializace. Se snižováním velikosti firmy zanikají některá funkční místa, nebo jsou slučována. Nelze však v těchto případech hovořit o snižování nároků na kvalitu vzdělání – spíše naopak. U zcela malých výrobních firem budou značné nároky nejen na hloubku technických znalostí, ale i na široký přehled o oboru včetně právních a ekonomických znalostí.

Změny však budou kvalitativní, a to v souvislosti s novými trendy, které budou přiměřeně platit i pro menší firmy:

- postupný nárůst mezd
- požadavky na růst produktivity práce snižováním počtu pracovníků
- nahrazení lidské práce mechanizací a automatizací

- již citovaný rozvoj výpočetní techniky
- výrobní programy konkurenceschopné kvalitou a cenou v soutěži o trh
- hledání možností exportu
- respektování zpřísněných ekologických požadavků
- hledání výhodných kooperací.

U zcela malých soukromých firem je profesní profilace nejširší. Kromě technické oblasti řeší podnikatel vedle výroby nebo poskytovaných služeb i jejich prodej, kvůli úsporám pak často i ekonomické (účetnictví) a jednodušší právní otázky (smlouvy apod.).

V této náročné oblasti mohou rovněž najít absolventi své uplatnění. Spektrum potřebných znalostí pak získávají dalším studiem a praktickými zkušenostmi.

Z hlediska výuky na SŠ však nevidím jako vhodné věnovat větší množství hodin na právní a ekonomické otázky, protože stávající legislativa s její kvalitou a stálými novelami a změnami předpisů nemůže být předmětem studia na úkor odborných technických předmětů.

Dále je nutno zmínit potřebu přípravy nejlepších studentů k přijetí na další stupně vzdělávání. Pro obor nábytkářství přicházejí do úvahy hlavně VŠ technického směru, zejména ČZU Praha a MZU Brno.

I vysoké školy by měly co říci k průpravě na vysokoškolské studium a ke koordinaci učebních plánů a nároků na obsah a formu. Spíše by se však mělo jednat o oboustranný dialog. Nevím bohužel nic o koncepční koordinaci v této oblasti ze strany MŠMT.

Dostí značný podíl absolventů SŠ nezůstává ve vystudovaném oboru a přechází do oborů jiných, včetně VŠ jiného zaměření. Tento jev je dlouhodobý a svědčí jednak o tom, že pro obor se rozhodují děti ve věku 15 let (nebo jejich rodiče) bez hlubších informací o dané profesi. Dále je to způsobeno tím, že kapacita škol pro daný obor je zřejmě předimenzovaná. Závěry z toho nemůže udělat jednotlivá škola, zajímavý by byl celkový přehled a statistika umístění absolventů po ukončení studia. Vliv má samozřejmě nástup nebo odchod tzv. silných ročníků, zkrácení a nyní zrušení ZVS včetně náhradní VS.

To, co v oboru nábytkářství stále není řešeno, je užší vazba mezi školou a podnikem. V tomto směru lze mluvit pouze o nenaplněných potřebách, kdy škola se pohybuje v jakémsi izolovaném prostředí, sice se zájmem o praktické vyústění svých snah, stále však bez valného výsledku. Pro podniky by spojení se školami mělo být investicí do budoucna, prakticky však pro ně znamená zátěž bez legislativně upravených kompenzací. Tento problém poměrně úzce souvisí s předchozím – umístěním absolventů. U středního školství je tak horší situace než u učebních oborů. Jedná se nejenom o praxe, ale i o možnosti podílet se na řešení konkrétních úkolů podniků, včetně konzultací a využití některých zařízení. Zejména u opakované výroby nelze provádět pouze modelové situace.

Problémem též zůstává míra proporcí mezi úzkou specializací při zachování hloubky znalostí (dostatečná dotace hodin odborných předmětů) a univerzálností, kopírující informační expanzi včetně snahy o rozšíření spektra povolání vhodných pro absolventa.

Protože se bude počet hodin odborných předmětů snižovat – jak vyplývá z pilotních RVP, je velká otázka, jak alespoň částečně zachovat hloubku odborné profilace. V každém technickém oboru dochází k nárůstu nových poznatků a již stávající počet hodin znamená úpravy a rozšíření témat v učebních plánech. Tento trend není prudký, je však stálý. Naopak kapitoly, které lze považovat za zastaralé a bylo by možno vyřadit, je vždy méně.

Cesta proti povrchnosti je tedy jedinečnou cestou specializace. Je třeba, aby absolvent uměl dobře jeden profilující obor, ve kterém bude dán důraz na analytické a tvůrčí myšlení (proti

upřednostnění faktologie), které je cestou k pozdější adaptabilitě při zapracování v novém povolání, při celoživotním vzdělávání i případné rekvalifikaci.

Pro použitelnost absolventa považuji za nejdůležitější:

- zmíněnou adaptabilitu
- dobrou znalost jednoho oboru
- počítačovou gramotnost
- znalost cizích jazyků.

Vše nadto by mělo být zařazováno do plánů s rozvahou a v nezbytné míře. S ohledem na toto by měly být nastaveny i koncepční mantinely.

Jinak celoživotní vzdělávání je trendem v zahraničí a lze předpokládat, že se jím stane i u nás. Kontinuální informační rozpínavost nemůže absorbovat pouze škola v relativně krátkém, byť důležitém úseku života.

Jisté je to, že školství i praktický život podléhají neustálému vývoji, který zvyšuje nároky na znalosti. Důležité je nepodlehnout informačnímu nátlaku, rozlišit podstatné od nepodstatného a problémy řešit od počátku a ne až na konci, kde špatně nastavená koncepce dává již jenom malou vůli k záchraně „zbytků“.

OČEKÁVANÝ VÝVOJ V SEKTORU ZPRACOVÁNÍ DŘEVA

**Ing. Zdeňka Brücknerová, ředitelka Střední průmyslové školy a Středního odborného učiliště nábytkářského v Rosicích
předsedkyně Školského výboru Asociace českých nábytkářů**

Úvod

Obor *zpracování dřeva* je oborem výrobním. Prošel, tak jako ostatní odvětví, rozsáhlým vývojem. Změny se dotkly prakticky všech povolání obsažených v tomto oboru. Protože proces není ukončen, ale pokračuje, je nutné po určité době provést analýzu stávajícího stavu a pokusit se o výhled pro další období. Není to jednoduchá záležitost, ale je velmi důležité, aby tyto srovnávací studie s prognózami vývoje existovaly, byť se opět nahradily novými, aktuálními, protože na jejich základě lze provádět i změny ve vzdělávacích programech. Průběžné doplňování novinek a inovací je dynamizující prvek ve vzdělávacím procesu všech věkových kategorií, neboť vytváří „živoucí organismus“, a nikoliv zakonzervovanou strukturu.

Vstup České republiky do Evropské unie je právě takový významný moment, který přináší celou řadu změn a úprav na nejrůznější úrovni. Má vliv na jednotlivce, ale i firmy a samozřejmě bokem nesmí zůstat vzdělávání, do jehož programů se musí tyto změny promítnout a zakomponovat. Budou-li absolventi připraveni, znamená to pro ně lepší uplatnění na trhu práce nejen v České republice, ale i v rámci Evropské unie. Připraveny by ale měly být i výrobní firmy, neboť i ony mohou nejen zaměstnávat cizince, ale i sami pronikat na zahraniční trhy a podnikat v zahraničí.

Podle zprávy MPO je současný vývoj české ekonomiky, která není tak silná jako u původních zemí EU, soustavně a v narůstající míře ovlivňován rostoucími náklady na suroviny a energie, ale také na ochranu životního prostředí a s tím spojených nákladů na zavádění BAT technik, na nově připravovanou legislativu REACH, náklady vyvolávané na zabezpečení sociálního smíru, na rozšiřující se certifikace, na obranu proti padělkům a další. Řešení je především v důrazu na **zavádění a uplatňování v praxi nejnovějších technik, technologií a materiálů, v zavádění inovací, výrobků s vyšší a vysokou přidanou hodnotou, v bezchybné kvalitě hotových výrobků, v urychleném uplatňování ve výrobě všech smysluplných poznatků z organizace a marketingu, ale také ve funkční a plně srozumitelné a jednoduché legislativě, ve flexibilních podpůrných programech státu a v neposlední řadě ve vysoce kvalifikovaných lidech.**

V oboru se můžeme setkat se všemi formami podnikání, od samostatně výdělečných řemeslníků, až po velké firmy, včetně zahraniční kapitálové účasti nebo zahraničního vlastníka. To znamená, že na pracovníky jsou kladeny různé požadavky ve škále, od „univerzálního všeměla devatera řemesel“, až po zaškoleného neodborníka jedné výrobní operace, což je dnes rozšířená praxe zaměstnávání „sezónních dělníků“, většinou zahraničních, kteří jsou zaučeni pouze na jeden pracovní úkon. Teoreticky by se pak mohl zpracovávat pro každou firmu jiný vzdělávací program, vycházející z jejich specifických podmínek a požadavků, což by bylo ideální, ale v praxi neproveditelné.

S ohledem na očekávaný vývoj povolání lze vytipovat nejzávažnější témata pro odborné vzdělávání, a to jak všeobecně platná, tak specifická pro tento obor. Jsou jimi:

Evropská unie, cizí jazyky, informační technologie, etika podnikání, komunikační schopnosti, logické a analytické myšlení, zodpovědnost za práci, práce v týmu, ekologické myšlení, bezpečnost a ochrana zdraví při práci.

Z předcházejícího textu je možné vyčlenit nejdůležitější témata, která by se měla objevovat ve vzdělávání studijních a učebních oborů zpracování dřeva. Jedná se o tyto náměty pro:

- A. studijní obory
- B. učební obory

B. Studijní obory

- Zařazovat a aktualizovat učivo vztahující se k Evropské unii.
- Sledovat ekonomický vývoj v ČR celkem, v našem oboru, vliv zahraničí na ekonomiku.
- Zařazovat do výuky. a průběžně aktualizovat informace o nových konstrukcích, technologiích a materiálech.
- Zařazovat do výuky nové poznatky organizace výroby a marketingu.
- Zařazovat do výuky nové informace z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Podporovat a rozvíjet ekologické myšlení a jednání studentů při řešení praktických úkolů.
- Klást důraz na zodpovědnost za kvalitu své práce, zařazovat do výuky nové poznatky kontroly kvality práce i výrobků.
- Rozšířit výuku cizích jazyků o odbornou část.
- Zařazovat informace o společenských zvyklostech, tradicích a formách jednání v různých zemích.
- Podporovat zahraniční stáže studentů, zejména u firem.
- Propojovat všeobecné dovednosti s ICT s odbornými dovednostmi.
- Zadávat v odborných předmětech praktické úkoly simulující praxi.
- Pracovat s informacemi, tzn. kde je hledat, jak je zpracovat a použít.
- Dbát na pěstování kultivované ústní a písemné komunikace a grafické vyjádření.
- Zařazovat učivo o řešení krizových situací, včetně jednání s lidmi.
- Diskutovat o problematice neetického podnikání.
- Uplatňovat metody podporující osvojování dovedností.
- Posilovat vědomí, že vzdělání je neukončený proces, který je nutno neustále doplňovat a rozvíjet.

C. Učební obory

- Průběžně doplňovat učivo o nové materiály, konstrukce, technologie, nástroje, stroje a zařízení.
- Zařazovat a aktualizovat poznatky z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, simulovat některé konkrétní případy.
- Podporovat a rozvíjet ekologické myšlení a jednání při řešení konkrétního úkolu.
- Klást velký důraz na zodpovědnost za kvalitu své práce, případně práce týmu.
- Dodržovat a průběžně aktualizovat metody a způsoby zjišťování kvality.

- Podporovat stáže ve výrobních firmách v tuzemsku i zahraničí.
- Rozšířit výuku cizího jazyka i o základy odborné terminologie.
- Pracovat s informacemi, analýza co hledat, kde, co s nimi..
- Zařazovat a aktualizovat informace o možnostech jak nejlépe uspět na trhu práce.
- Zařazovat učivo o etnické a rasové snášenlivosti a toleranci.
- Diskutovat o problematice neetického podnikání.
- Podporovat a posilovat motivaci k rozšiřování znalostí a dovedností dalším studiem v rámci celoživotního vzdělávání.

Váženým námětem k diskuzi je neustále se rozšiřující se rámec okruhů, bez vyřazování učiva, které je např. zastaralé nebo nepotřebné, ovšem při stávajícím rozpětí časových dotací.

Je vůbec možné o takovém učivu mluvit? Není-li, jak si poradit? Bude učivo informativní, bude dostatek prostoru pro procvičování, nebude jedno téma „ořizeno“ na úkor druhého? Některé celky týkající se zejména legislativy a EÚ, by měly být upraveny a přizpůsobeny jejich častým změnám, dodatkům, obsáhlým a ne příliš srozumitelným formulacím.

Příprava vzdělávacích programů je a bude velmi náročná pro jejich zpracovatele, což by měly být jednotlivé školy v rámci ŠVP (školních vzdělávacích programů). Na mnoho otázek není ještě odpověď a lze pouze předvídat, jak by mohla znít. Je ale důležité vědět, že nebude-li absolvent našich oborů připraven na tato témata, bude mít velmi ztíženou startovací pozici na trhu práce a může se stát, že firmy raději zaměstnají absolventy jiného oboru, který pružně reagoval na požadavky doby. Ojedinele snad ano, ale lepší bude tomu předcházet a připravovat chytré a pracovité lidi, kteří budou důstojnými pokračovateli našeho starodávného oboru.

I. Vymezení okruhu povolání a jejich charakteristika v ISTP

Tvůrci vzdělávacích programů při jejich doplňování o aktuální témata vychází především z kartotéky Integrovaného systému typových pozic (ISTP), kde jsou typové pozice z různých hledisek obsáhle popsány a z provedené analýzy předpokládaného vývoje

Sektor výroba a provoz obsahuje mimo jiné i obor činnosti **zpracování dřeva**.

Typové pozice jsou seřazeny podle dosaženého vzdělání. Po analýzu pracovních pozic z hlediska požadovaných kompetencí je pozornost zaměřena na pozice vyžadující:

- úplné střední odborné vzdělání
- střední odborné vzdělání.

Povolání vyžadující úplné střední odborné vzdělání a odpovídající typové pozice:

Dřevařský technik

- Dřevařský technik dispečer
- Dřevařský technik kontrolor jakosti
- Dřevařský technik mistr

- Dřevařský technik normovač
- Dřevařský technik technolog

Technik výroby hudebních nástrojů

- Technik výroby hudebních nástrojů dispečer
- Technik výroby hudebních nástrojů kontrolor jakosti
- Technik výroby hudebních nástrojů mistr
- Technik výroby hudebních nástrojů normovač
- Technik výroby hudebních nástrojů technolog

Povolání vyžadující střední odborné vzdělání a odpovídající typové pozice:

Čalouník a dekoratér

Dřevař

- Mechanik výroby aglomerovaných materiálů
- Překližkám
- Výrobce dřevařských polotovarů

Košíkář a pletař

Mechanik akordeonů a foukacích harmonik

Mechanik dechových a bicích hudebních nástrojů

Mechanik klávesových hudebních nástrojů

Mechanik strunných hudebních nástrojů

Truhlář

- Bednář a obalář
- Dřevomodelář
- Podkladovač
- Pozlacovač
- Rámař
- Stavební truhlář
- Truhlář nábytkář

Výrobce dřevěných předmětů

- Kartáčník
- Výrobce dřevěných a bižuterních předmětů
- Výrobce kuřáckých potřeb
- Výrobce sportovních potřeb
- Výrobce školních a kancelářských potřeb
- Výrobce zápalek

II. Profesionální profily v dané oblasti a odpovídající obory vzdělání

Pro obor zpracování dřeva byly vypracovány návrhy **profesionálních profilů, jež** jsou východiskem pro vytváření programů odborného vzdělávání.

Pro některé profesionální profily byly vytvořeny rámcové vzdělávací programy, které se v současné době posuzují.

III. Předpokládaný vývoj povolání v sektoru zpracování dřeva

Trend různorodosti struktury podnikání v oboru zůstane: samostatně výdělečně činný řemeslník, malá a menší firma, výrobní družstvo, akciové společnosti, společnosti s ručením

omezeným apod. Z tohoto rozčlenění je patrné, co který zástupce jednotlivých skupin umí, popř. měl umět:

- řemeslník samostatně výdělečně činný – odborné dovednosti a kompetence, orientace v základních právních předpisech, týkajících se podnikání, logistice, uzavírání smluv apod. pro tuzemský i zahraniční trh práce.
- dělnické profese truhlář, čalouník – odborné dovednosti a kompetence, schopnost pracovat v mezinárodním týmu, vysoká odpovědnost za kvalitu své práce
- malá a menší firma – velmi častá je kumulace několika typů činnosti (převážně z ekonomických důvodů), např. logistika, příprava a řízení výroby, obchodní činnost, ekonomika firmy (většinou mimo účetnictví), personalistika.
- velká firma – jednotlivé specializované profese, důraz na přípravu výroby apod.
- pracovník obsluhující stroje řízené počítačem – „operátor“ jak v truhlářské, tak v čalounické výrobě – odborné dovednosti a kompetence, znalosti operačních systémů, znalost výrobních zařízení tohoto typu a práce s nimi.

Očekává se povinné členství v Hospodářské komoře.

Certifikát mistrovské zkoušky, zatím není ustanoven a diskuse spíš ustala, podnikatelé se k tomuto problému v současné navrhované podobě staví víceméně záporně.

Celoživotní vzdělávání ano, ale málokdo má představu, jak by mělo vypadat. Rámcové řešení bude v zákonu o celoživotním vzdělání.

Hlavní faktory ovlivňující vývoj:

- Suroviny a materiálová základna. Důsledné dokladování původu suroviny, zvláště u dřeva, že nepochází z nelegálně pokácených oblastí, ekologicky chráněných území z tuzemska i světa, že nepatří mezi chráněné druhy nebo z oblastí deštných pralesů apod. U ostatních materiálů důsledné prosazování takových výrobků, které neohrožují zdraví.
- Používání informačních technologií uvnitř i vně podniku, vyhledávání nových informací, technické a ekonomické využití zpracování dat.
- Komunikační schopnosti, řešení krizových situací. Dobře formulovat zadávané úkoly, obhájit, prosadit a předložit navrhované argumenty řešení.
- Seznamovat se s technickými novinkami v oboru, sledovat nové trendy v oblasti materiálů, strojů, nástrojů, konstrukce, designu,
- Důsledné dodržování zásad ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, přijímat předběžná a následná opatření, hodnotit a analyzovat.
- Firemní příslušnost, hrdost a zodpovědnost za jednání uvnitř i vně firmy, ekonomické a šetrné hospodaření s majetkem firmy.
- Právní následky jednání jednotlivce, firmy, osobní odpovědnost, etické jednání a podnikání.
- Ekologické myšlení a jednání.

- Práce v mezinárodním týmu, komunikace v cizím jazyce, etnická snášenlivost.
- Sebezdokonalování se v rámci celoživotního vzdělávání, kariérní růst.

Domnívám se, že náš obor měl vždy snahu a tendence zařazovat nové poznatky a aktualizace do vzdělávacích programů. Zde je velký prostor pro vedení škol a hlavně pro vyučující. Cílem těchto studií by tedy mělo být vytýčení a formulování základních směrů a myšlenek, případně návod jak s nimi pracovat a uvést je do života.

OČEKÁVANÝ VÝVOJ V SEKTORU VÝROBA HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ

Pavel Matoušek, specialista pro oblast výroby hudebních nástrojů, Kraslice

1. Aktuální stav v dané oblasti

Výroba hudebních nástrojů je v současné době ohroženou oborovou skupinou malým zájmem studentů o tuto oblast dále pak úroveň nastupujících studentů ke studiu těchto oborů.

2. Přepokládaný vývoj

- práce s informacemi a ICT,
- znalost cizích jazyků s ohledem na EU,
- komunikativní dovednosti s důrazem na kulturu jednání,
- týmová práce a zvládání krizových situací,
- etnická snášenlivost,
- logické myšlení,
- etika podnikání,
- ústní a písemné komunikace,
- krizový management,
- metody výroby a zdravotní stav studentů.

Náměty, jak závažná témata prosazovat do vzdělávání ve studijních oborech:

- zařazovat a průběžně aktualizovat učivo o Evropské unii, evropském právu, financování, mezinárodních účetních standardech, tocích informací, ekonomických trendech atd.,
- sledovat vliv Evropské unie na ekonomický vývoj v ČR,
- zefektivnit výuku cizích jazyků – provázat ji s výukou odborných předmětů,
- rozšířit odborný cizí jazyk,
- ve výuce cizích jazyků posilovat komunikativní dovednosti,
- zařazovat informace o společenských zvyklostech, tradici a formách jednání v různých zemích,
- podporovat zahraniční pobyty studentů,
- zařadit téma etnické snášenlivosti i do výuky odborných předmětů,
- ve výuce matematiky provádět rozbor výpočetních postupů,
- doplnit učivo nezbytné pro výuku akustiky,
- aplikovat učivo matematiky na praktické výpočty,
- propojovat dovednosti práce s ICT s odbornými dovednostmi (technologemi),
- v odborných předmětech zadávat praktické úkoly pro samostatnou práci s informačními zdroji (internetem),
- na úrovni tvůrců vzdělávacích programů diskutovat o problému, jak zařadit neetické podnikání do výuky,
- dbát na pěstování kultivované ústní a písemné komunikace,
- zařazovat učivo o řešení krizových situací tzv. krizového managementu,
- při výkladu, procvičování a zkoušení uplatňovat metody, které podporují osvojování dovedností,
- uplatňovat metody simulující reálné ekonomické činnosti (fiktivní firmy) a odbornou praxi ve firmách,

- klást důraz na pojetí tělesné výchovy, které by mělo charakter jak preventivní, tak následné péče o mladý organismus, zatěžovaný přemírou sedavého pohybu.

Náměty, jak závažná témata prosazovat do vzdělávání v učebních oborech:

- prosazovat univerzálnost a propojení mezi operacemi ve výrobě,
- zaměření na výuku v oblasti strojů a zařízení (CNC systémy),
- v odborných předmětech zadávat praktické úkoly pro samostatnou práci s informačními zdroji (internetem),
- propojovat dovednosti práce s ICT s odbornými dovednostmi (technologemi),
- zachovat a sledovat velkou manuální zručnost,
- neustále zlepšovat ústní a písemnou komunikaci,
- dbát neustále na zdravotní stav studentů (pojetí tělesné výchovy),
- zefektivnit výuku cizích jazyků, provázat ji s výukou odborných předmětů,
- rozšířit odborný cizí jazyk,
- načasovat a průběžně aktualizovat učivo o Evropské unii, evropském právu.

Závěrem

- odklon o úzce specializovaných činností,
- prosazuje se tzv. **asistentská funkce**, kde je kladen důraz na samostatné a tvůrčí plnění svěřených úkolů. Na pracovníky asistentských funkcí jsou kladeny vyšší nároky včetně požadavků na jejich kvalifikaci. Po dalším vzdělávání a profesním vývoji mohou pracovníci v asistentských funkcích být zařazeni na pozice vedoucích manažerů firmy,
- požaduje se „**univerzálnost**“ **pracovníků** vykonávajících kancelářské a administrativní činnosti – kvalitní jazyková průprava, částečně i problematika v oblasti právní, ekonomické a personální. Upouští se do úzké specializace jednotlivých druhů kancelářské a administrativní činnosti,
- vysoké nároky na jazykovou vybavenost absolventů škol – požaduje se **komunikace ve dvou světových jazycích** včetně odborné terminologie,
- pro přípravu podkladů na jednání je nutný **všeobecný rozhled**, znalost historie, zvyků a tradic ostatních národů,
- s rozvojem informačních technologií (podniky jsou mezi sebou vzájemně propojeny informačními, finančními i kooperačními sítěmi) je kancelářská činnost více **centralizována**,
- pro komunikaci s okolím je nutná vysoká **kultivovanost projevu**, ať již se jedná o ústní či písemný projev, komunikaci s okolím pomocí e-mailových schránek, psaní, evidenci a archivaci dokumentů atd.,
- pracovníci musí čelit stresujícímu a zkratovému jednání vzhledem k neustále se měnícím podmínkám. Nutné jsou vědomosti a dovednosti pro řešení krizových situací, tzv. **krizový management**.